

K návrhu na zrušení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

Soudcovská nezávislost neznamená, že soudce může být při svém rozhodování liknavý. Soudce musí rozhodovat nestranně a spravedlivě, podle svého nejlepšího svědomí a vědomí v souladu se zákony a bez průtahů. Není možné stavět rychlost rozhodování do protikladu s nezávislostí soudce. Obě tyto hodnoty jsou stejně významné a z hlediska ústavního pořádku je třeba jim poskytovat dostatečnou zákonnou ochranu tak, aby nemohlo dojít k jejich narušování. Proto musí právo vytvářet podmínky pro důslednou ochranu nezávislosti soudního rozhodování stejně tak jako důslednou ochranu proti liknavosti soudu při rozhodování.

Ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích je v našem právním řádu prvním pokusem o systémové řešení průtahů při soudcovském rozhodování. Stávající právní úprava byla přijata především na základě četných výtek ze strany Evropského soudu pro lidská práva, který považoval dosavadní možnosti nápravy průtahů řízení za nedostatečné.

Tato úprava vychází ze zásady, že je v pravomoci nadřízeného soudu, aby posoudil, zda k průtahům dochází. Nejde tedy o zásah jiné moci do výkonu soudní pravomoci. Aby takový zásah ze strany nadřízeného soudu, pokud se pro něj rozhodne, měl smysl, je nutné mu přiznat odpovídající právní závaznost. Nemůže obstát námitka, že jde o nepřípustné ovlivňování taktiky řízení před soudem ve stadiu, kdy řízení ještě neskončilo. Zákonná úprava míří na případy nečinnosti ze strany soudu, a ne na taktiku vedení řízení. Zákonodárce snad má právo předpokládat, že nadřízený soud je schopen rozlišit, kdy jde o nečinnost a kdy jde o taktiku vedení řízení. To zejména za situace, kdy se soudce, proti kterému návrh směřuje, musí k návrhu vyjádřit, a tudíž vysvětlit důvody, proč ten který úkon zatím neprovedl, ani o jeho provedení či neprovedení nerozhodl. Jedná se tedy o zákonem stanovený procesní postup, který vylučuje libovůli soudce. Garanci řádného rozhodování lze vyvodit i z toho, že o věci rozhoduje sice nadřízený soudce, ale ten je ve svém rozhodování rovněž nezávislý. Nadřízený soud navíc pouze určuje, zda procesní úkony, ohledně nichž je tvrzeno, že jejich neprováděním dochází k průtahům v řízení, mají být provedeny a v jaké lhůtě. Hodnocení těchto úkonů je pak již zcela v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů věci nalézacího soudu.

Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu není pokračováním sporného řízení, ani pokračováním trestního řízení či pokračováním řízení o přezkoumání správního rozhodnutí. Tímto návrhem je vyvoláno specifické řízení, jehož předmětem je pouze posouzení toho, zda v řízení před soudem nedochází k neodůvodněným průtahům. Toto řízení proto nemůže sloužit k vynucování procesních úkonů, které soud provést nechce.